

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

«Соціологія»

(назва навчальної дисципліни)

ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

підготовки фахових молодших бакалаврів

(назва освітньо-кваліфікаційного рівня)

13. Галузь знань 13 «Механічна інженерія»

Спеціальність 131 «Прикладна механіка»

Освітньо-професійна програма: «Технічне обслуговування і ремонт підприємств гірничо-збагачувального комплексу»

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Відокремлений структурний підрозділ
«Гірничо – електромеханічний фаховий коледж Криворізького національного
університету»
(повне найменування вищого навчального закладу)

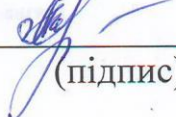
РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: **Горбуля О.А.**, викладач вищої категорії, магістр
«Державного управління»

Розглянута та схвалена на засіданні циклової комісії суспільних дисциплін
01.09.2022, протокол № 1

Голова циклової комісії **(О.А.Горбуля)**
(підпис) (ініціали та прізвище)

Голова комісії з доброчесності коледжу *О.М. Мадмак*
(підпис) (ініціали та прізвище)

Обговорено та рекомендовано до затвердження методичною радою коледжу
02.09.2021, протокол №1

Методист коледжу **(Н.А. Кобилянська)**
(підпис) (ініціали та прізвище)

ВСТУП

Програма складена з урахуванням специфіки навчально-виховного процесу і стандартів освіти у закладах фахової передвищої освіти, вікової категорії здобувачів освіти на основі програм вищих навчальних закладів.

Програма вивчення соціології для навчальних закладів фахової передвищої освіти, які здійснюють підготовку молодших бакалаврів, складається з орієнтовного тематичного плану, розрахованого на 60 годин, основних вимог до знань та умінь здобувач освіти, основних положень дисципліни, критеріїв оцінювання, списку рекомендованої літератури.

Міждисциплінарні зв'язки

Вивчення даного курсу передбачає використання знань набутих з таких навчальних дисциплін: історія, політологія, економіка, релігієзнавство, культурологія тощо.

Мета та завдання

Дисципліна “Соціологія” передбачає формування у майбутніх спеціалістів системи знань про соціальну систему суспільства, розуміння сутності соціального життя та соціальної структури суспільства, а також навичок аналізу соціальних явищ і процесів, соціальної дійсності та поведінки. Кожна з галузей науки має предмет, що розкривається змістом, системою теорій, законів, категорій, принципів тощо і виконує особливі функції на практиці, досліджує певну сферу суспільних відносин, їх окремі види, ті чи інші явища, процеси, взагалі суспільство. Існує певна взаємозалежність між предметом, змістом та функціями науки. Якщо абстрагуватись від інших наук і від широкого розуміння потреб науки, практики, то не можна з'ясувати функції окремих галузей науки. Саме потреби практики висовують на кожному етапі життя суспільства нові вимоги до гуманітарних знань і окремих його галузей. Але сучасне суспільство – не довільне поєднання різних механізмів управління, владних інститутів та структур соціальних сфер політики, економіки, а цілісний соціальний організм, що функціонує і постійно розвивається, йде вперед, прогресує. І якщо окремі науки, зокрема економічні, політичні, юридичні вивчають внутрішні явища, події, то виникає потреба саме в галузі знань, що вивчає суспільство в усіх його аспектах. Такою наукою є соціологія – наука про суспільство, закономірності його розвитку, закономірності процесів і явищ тощо.

Базові поняття курсу

Соціологія, протосоціологія, конкретно-соціологічне дослідження, методи соціологічного дослідження, вибірка, обробка та аналіз соціологічної інформації, суспільство, особистість, соціальна взаємодія, етносоціологія, девіація тощо.

Методи викладання курсу

Лекції із застосуванням інформативно-рецептивних методів, евристичних бесід, елементів навчальної дискусії, елементів проблемного викладу матеріалу. Практичні передбачено проводити у формі комбінованого опитування, опитування

із застосуванням методу самооцінки, тестування, використання наочних методів демонстрації та ілюстрації, застосування індуктивного та дедуктивного методів, репродуктивного методу, пізнавально-дидактичних ігор.

Сучасний етап розвитку незалежної суверенної української держави характеризується активним пошуком шляхів удосконалення суспільно-політичної системи, оптимізації соціальних зв'язків на всіх її рівнях. Соціологічним знанням в цьому процесі надається чинне місце. Соціологія стає науковим орієнтиром в усвідомленні людиною сутності соціальних процесів, механізмах та закономірностях їх розгортання, оцінках результатів. Молодь, озброєна глибокими знаннями, яка має власну активну життєву позицію, стійкі сформовані моральні цінності, бажання працювати і жити добре, є головною стратегічною метою суспільства. Саме вона має стати свідомим, активним будівником оновленої демократичної правової громадянської України.

Дисципліна «Соціологія» дає можливість ознайомити здобувачів освіти з суспільством як системним утворенням, розібратися в сутності його структурних елементів, простежити взаємозв'язок між ними. Значна увага приділяється ролі людського потенціалу в суспільстві, проблемам взаємовідносин людини та соціуму, гармонізації цього процесу. Засвоюючи світовий досвід соціології, програма спонукає здобувачів освіти звернутися до проблем власного суспільства, розібратися в причинах негативних явищ суспільства, виробити власне ставлення до них і шукати шляхів удосконалення соціальних відносин, навіть, на особистому рівні.

Курс «Соціології» в системі підготовки молодших спеціалістів повинний сприяти громадянському становленню здобувачів освіти.

Викладачі навчальних закладів мають право вносити до програми додаткові питання, які враховують специфіку вимог навчання здобувачів освіти окремих спеціальностей і націлені на кращу адаптацію певних тем до напрямку професійної діяльності майбутнього фахівця. Такі зміни не можуть призводити до порушення логіки програми, не змінюють програму та зміст її тем. Необхідність внесення доповнень до основної програми розглядається на засіданні предметної (циклової) комісії та затверджується наказом навчального закладу.

Програма розрахована на вивчення дисципліни протягом одного семестру. Метод вивчення – лекційно-семінарський. Розділи програми дозволяють застосовувати новітні навчальні технології, зокрема модульно-рейтингову, кредитно-модульну та ін.

Форми підсумкового контролю є диференційований залік.

На основі програми розробляються робочі програми дисципліни, які враховують кількість годин за навчальним планом.

До навчальної програми додається перелік основних вимог до знань та умінь; перелік основних понять; критерії оцінювання навчальних досягнень; список літератури.

Основні поняття і положення дисципліни

Соціологія як наука про суспільство; об'єкт та предмет науки. Функції, принципи, методи, категорії, основні закони, структура соціології. Суспільство як система. Соціальна структура та стратифікація. Конфлікт як соціальний атрибут. Соціологія конфлікту. Шляхи попередження та розв'язання соціальних конфліктів;

медіаторство. Маргінальність та перспективи її подолання в українському суспільстві. Етнічно-релігійні процеси в соціальній структурі суспільства. Економічна соціологія. Соціологія праці та управління. Соціологія політики та громадської думки. Соціологія права. Соціологія особистості. Соціалізація особистості. Молодь як особлива соціально-демографічна категорія. Гендерна соціологія. Соціологія сім'ї. Соціологія культури, освіти, науки. Соціологічне дослідження. Теорія та практика соціологічних досліджень. Методи соціологічного дослідження. Методика обробки результатів соціологічних досліджень та їх інтерпритація.

Основні вимоги до знань й умінь

В процесі вивчення "Соціології" здобувачі освіти **повинні знати:**

- загальну характеристику суспільства як цілісної системи та її складових елементів;
- предмет, структуру, функції, , принципи, методи, основні категорії та закони соціології як науки;
- основних західних та вітчизняних теоретиків періоду становлення соціології як самостійної науки та сучасності;
- загальний зміст спеціальних соціологічних теорій, зазначених в програмі;
- процес підготовки, організації та проведення конкретних соціологічних досліджень;
- основні методи збору, обробки, аналізу результатів соціологічного досліджень;
- шляхи реалізації результатів соціологічних досліджень і соціальних технологій у суспільній практиці;

В процесі вивчення «Соціології» здобувачі освіти **повинні уміти:**

- пояснювати, оцінювати , узагальнювати знання про суспільство в контексті системного підходу з елементами структурно-функціонального аналізу;
- володіти основними соціологічними термінами, користуватися ними під час виступів на семінарі, в дискусіях, диспутах, тощо;
- користуватися всіма доступними джерелами знань; самостійно добирати матеріал до реферату, доповіді, самостійної роботи;
- критично аналізувати матеріали засобів масової інформації;
- брати участь в організації та проведенні соціологічних опитувань;
- використовувати на практиці результати соціологічних досліджень при діагностуванні причин наявних соціальних конфліктів в сім'ї , колективі, на виробництві;
- сприяти розв'язанню міжособистісних та трудових конфліктів, виконуючи роль медіатора;
- використовувати отримані знання соціальних технологій для профорієнтації та профадаптації, зміцнення дисципліни, поліпшення соціально-психологічного клімату в колективі.

**ОРІЄНТОВНИЙ ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СОЦІОЛОГІЯ»**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Соціологія як наука. Предмет, структура та функції соціології. Засади політики добросовісності в коледжі	2
2.	Протосоціологічні вчення від стародавніх часів до початку XIX ст..	2
3.	Класичний період у розвитку світової соціології	2
4.	Зародження і розвиток соціологічної думки в Україні	2
5.	Розвиток вітчизняної соціології у XX столітті	2
6.	Основні етапи і тенденції розвитку соціологічної думки.	2
7.	Соціальні інститути і спільноти.	4
8.	Параметри і критерії виміру соціальних процесів.	4
9.	Соціальна структура суспільства	4
10.	Соціологічне прогнозування явищ та подій	4
11.	Соціологія особистості.	4
12.	Соціологія сім'ї. Соціологія молоді.	2
13.	Соціологія етносу.	2
14.	Соціально-етнічні процеси в Україні: стан і проблеми.	4
15.	Соціологія громадської думки.	2
16.	Соціологія масової комунікації.	4
17.	Соціологія управління	2
18.	Соціологія політики.	2
19.	Соціологія економіки та праці.	2
20.	Соціологія культури та освіти.	2
21.	Соціологія релігії.	2
22.	Сутність соціологічних досліджень.	2
23.	Соціологічне опитування.	2
	Загальна кількість годин на вивчення дисципліни	60

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СОЦІОЛОГІЯ»

Змістовий модуль I. ТЕОРІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ ТА ІСТОРІЯ СОЦІОЛОГІЇ.

Тема 1.1 Соціологія як наука. Предмет і функції соціології. Засади політики доброчесності в коледжі

Тема 1.2. Протосоціологічні вчення від стародавніх часів до початку XIX ст..

Тема 1.3. Класичний період у розвитку світової соціології

Тема 1.4. Зародження і розвиток соціологічної думки в Україні

Тема 1.5. Розвиток вітчизняної соціології у XX столітті

Тема 1.6. Основні етапи і тенденції розвитку соціологічної думки

Змістовий модуль II. Спеціальні та галузеві соціологічні теорії

Тема 2.1. Соціальні інститути і спільноти

Тема 2.2. Параметри і критерії виміру соціальних процесів

Тема 2.3. Соціальна структура суспільства

Тема 2.4. Соціологічне прогнозування явищ та подій

Тема 2.5. Соціологія особистості.

Тема 2.6. Соціологія сім'ї. Соціологія молоді

Тема 2.7. Соціологія етносу

Тема 2.8. Соціально-етнічні процеси в Україні: стан і проблеми

Тема 2.9. Соціологія громадської думки

Тема 2.10. Соціологія масової комунікації

Тема 2.11. Соціологія управління

Тема 2.12. Соціологія політики

Тема 2.13. Соціологія економіки та праці

Тема 2.14. Соціологія культури та освіти

Тема 2.15. Соціологія релігії

Змістовий модуль III. Методика організації конкретних соціологічних досліджень

Тема 3.1. Сутність соціологічних досліджень

Тема 3.2. Соціологічне опитування

ОРІЄНТОВНИЙ ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СОЦІОЛОГІЯ»

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усь ого	у тому числі				
л		сем.	лаб.	інд.	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль I. ТЕОРІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ ТА ІСТОРІЯ СОЦІОЛОГІЇ						
Тема 1.1 Соціологія як наука. Предмет, структура та функції соціології. Засади політики добросовісності в коледжі	2	2				
Тема 1.2. Протосоціологічні вчення від стародавніх часів до початку XIX ст..	2	2				
Тема 1.3. Класичний період у розвитку світової соціології	2	2				
Тема 1.4. Зародження і розвиток соціологічної думки в Україні	2					2
Тема 1.5. Розвиток вітчизняної соціології у XX столітті	2					2
Тема 1.6. Основні етапи і тенденції розвитку соціологічної думки	2		2			
Разом за змістовим модулем 1	12	6	2			4
Змістовий модуль 2. СПЕЦІАЛЬНІ ТА ГАЛУЗЕВІ СОЦІОЛОГІЧНІ ТЕОРІЇ						
Тема 2.1. Соціальні інститути і спільноти	4	2				2
Тема 2.2. Соціальні процеси. Параметри і критерії виміру соціальних процесів	4					4
Тема 2.3. Соціальна структура суспільства	4	2				2
Тема 2.4. Соціологічне прогнозування явищ та подій	4					4
Тема 2.5. Соціологія особистості	4					4
Тема 2.6. Соціологія сім'ї	2	2				
Тема 2.7. Соціологія молоді	2	2				
Тема 2.8. Соціологія етносу	4	2				2
Тема 2.9. Соціально-етнічні процеси в Україні: стан і проблеми	2		2			
Тема 2.10. Соціологія громадської думки та масової комунікації	4					4
Тема 2.11. Соціологія управління	2	2				
Тема 2.12. Соціологія політики	2	2				
Тема 2.13. Соціологія праці та економіки	2	2				
Тема 2.14. Соціологія культури та освіти	2					2
Тема 2.15. Соціологія релігії	2	2				
Разом за змістовим модулем 2	44	18	2			24
Змістовий модуль III. МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ КОНКРЕТНИХ СОЦІОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ						
Тема 3.1. Сутність соціологічних досліджень	2		2			
Тема 3.2. Соціологічне опитування	2	2				
Разом за змістовим модулем 3.	4	2	2			
Разом за семестр	60	26	6			28

14. Рекомендована література

Базова:

1. Городяненко В. Г. Соціологія. К.: "Академія", 2019.
2. Лукашевич М. П., Ткуленков М. В. Соціологія: загальний курс. - К.: "Каравела", 2018.
3. Піча В. М. та ін.. Соціологія. Курс лекцій. К.: "Заповіт", 2017.

Допоміжна

1. Захарченко М. В. Погорілий О. І. Історія соціології. — К.: Либідь, 2018.- 336 с.
2. Погорілий О. І. Соціологічна думка ХХ ст. — К.: "Либідь", 2017.
3. Ручка А. О., Танчер В. В. Курс історії теоретичної соціології. - К.: Наукова думка, 2019. — 223 с.
4. Соціологія: Терміни, Поняття, Персоналії. /Уклад. В. Піча та ін. - Львів: Новий світ - 2020.
5. Соціологія: Підручник для студентів вищих навчальних закладів /За ред. В. Городяненка. - К.: "Академія", 2017.
6. Соціологія: короткий енциклопедичний словник. / Під заг. ред. В. Воловича. - К.:Укр.. Центр духовн. культури, 2018.
7. Тихомирова Є. Б. Основи соціології - К.: 2017.
8. Черниш Наталія. Соціологія: Курс лекцій - Львів: Кальварія, 2017.

Інформаційні ресурси

1. Загальна соціологія – Примуш М.В.
http://pidruchniki.ws/15840720/sotsiologiya/zagalna_sotsiologiya_-_primut_mv
2. Соціологія – Вербець В.В. http://pidruchniki.ws/15840720/sotsiologiya/sotsiologiya_-_verbets_vv
3. Соціологія - Герасимчук А.А.
http://pidruchniki.ws/15840720/sotsiologiya/sotsiologiya_-_gerasimchuk_aa

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ЗАЛІКУ

1. Предмет і об'єкт соціології як науки.
2. Структура соціології.
3. Передумови виникнення соціології.
4. Основні етапи становлення і розвитку соціології як науки.
5. Види соціологічних досліджень.
6. О. Конт – засновник соціології. Позитивна соціологія Конта.
7. Органіцизм Г.Спенсера.
8. Соціально-класова структура суспільства К.Маркса.
9. Розуміюча соціологія М.Вебера.
10. Розвиток української соціологічної думки.
11. Соціологічні погляди С.Подолінського, М.Зібера, М.Ковалевського, М.Драгоманова. Соціологічні дослідження М. Грушевського та І.Франка.
12. Причини занепаду соціології в радянський період.
13. Основні соціологічні школи та напрями досліджень сучасної соціологічної науки України.
14. Основні теорії походження суспільства.
15. Основні підходи до вирішення проблеми типологізації суспільства.
16. Соціальна структура суспільства.
17. Соціальна стратифікація.
18. Соціальна взаємодія і соціальні зв'язки.
19. Соціальні конфлікти та шляхи їх розв'язання.
20. Соціальний статус і соціальна роль.
21. Соціальна мобільність.
22. Особистість як предмет вивчення медичної соціології.
23. Поняття “соціалізація”.
24. Механізми соціалізації особистості.
25. Основні етапи процесу соціалізації.
26. Економічне життя. Функції економіки.
27. Праця як соціальний процес.
28. Проблема пошуку шляхів підвищення продуктивності праці в соціології (Е.Мейо, Г.Таун).
29. Трудовий колектив. Функції трудового колективу.
30. Структура трудового колективу.
31. Політична сфера суспільного життя.
32. Поняття про владу.
33. Політичний режим.
34. Механізми, що забезпечують функціонування демократичного суспільства.
35. Політична система суспільства.
36. Політична система України.
37. Поняття про етнос та націю.
38. Релігія: структура, функції, класифікація.
39. Релігійні процеси в Україні.
40. Сім'я як специфічна мала соціальна група і як важливий соціальний інститут.
41. Поняття про шлюб. Історичні форми шлюбу.
42. Класифікація сім'ї.
43. Сучасні тенденції розвитку шлюбних та сімейних відносин.
44. Проблема гендерної рівності в суспільстві.
45. Демографічні процеси.
46. Соціологічні закони і категорії.

47. Суспільство як соціальна система.
48. Соціологія молоді.
49. Соціологія економіки.
50. Соціологія праці як галузь соціології.
51. Людський фактор та його роль в процесі праці.
52. Особливості медичної праці.
53. Соціологія вільного часу
54. Соціологія освіти.
55. Соціологія науки.
56. Соціологія культури.
57. Соціологія релігії.
58. Соціологія громадської думки.
59. Поняття соціологічного дослідження.
60. Основні види соціологічних досліджень.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

Оцінювання результатів навчальної діяльності здобувачів освіти здійснюється на основі стандартних вимог до знань та вмінь молодших спеціалістів, які отримали освіту в навчальних закладах I - II рівнів акредитації.

Відмінно - здобувач освіти вільно і творчо володіє матеріалом, визначеним програмою, має діалектичне мислення; аргументовано, науково аналізує політичні процеси. Вміє використовувати різноманітні джерела знань, систематично поповнює знання. Уміє вдаватися до діалогу, доводити власну громадську та світоглядну позицію. Виконав 100% обсягу самостійної роботи. Брав участь у конференціях, семінарах, олімпіадах. За підсумками тестування правильно відповідає на 90 -100 % питань.

Добре - здобувач освіти добре володіє матеріалом, але має незначні ускладнення при відповіді; потребує незначної допомоги викладача при виборі напрямку відповіді та допускає незначні помилки, неточна аргументація; висловлює власну точку зору з окремих політичних питань. Має незначні труднощі при діалоговій бесіді і доказах власної думки. Виконав 100% обсягу самостійної роботи. За підсумками тестування правильно відповідає на 70-89 % питань.

Задовільно - здобувач освіти користується лише окремими знаннями дисципліни, порушує логіку відповіді, відповідь недостатньо самостійна, допускаються суттєві помилки в знаннях та поясненні питань дисципліни, викладач постійно коректує відповідь здобувача освіти, мова спрощена. Здобувачу освіти важко підтримувати бесіду, не вистачає доказів для обґрунтування власного погляду. Виконав не менше 70% обсягу самостійної роботи. За підсумками тестування правильно відповідає на 50-69 % питань.

Незадовільно - здобувач освіти не володіє необхідними знаннями, не володіє практичними навичками дисципліни. Виконав менш 50 % обсягу самостійної роботи або зовсім не виконав самостійної роботи. За підсумками тестування правильно відповідає на 0 - 49% питань.

Система оцінювання знань здобувачів освіти

Оцінка за 100-бальною шкалою	Шкала ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Екзамен, диференційований залік	Залік
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
64-74	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

2.6. У випадках, коли в академічній довідці або додатку до диплома наявними є оцінки за національною шкалою та шкалою ECTS, але відсутня диференціація оцінок за 100-бальною шкалою, застосовується порядок переведення оцінок у 100-бальну шкалу відповідно до таблиці 2.

Таблиця 2. Порядок переведення оцінок за національною шкалою та шкалою ECTS в оцінки за 100-бальною шкалою

Національна шкала		Шкала ECTS	100-бальна шкала
Екзамен, диференційований залік	відмінно	A	90
	добре	B	82
	добре	C	75
	задовільно	D	64
	задовільно	E	60
Залік	зараховано	A	90

2.7. У разі відсутності в академічній довідці або додатку до диплома диференціації оцінок за 100-бальною шкалою та шкалою ECTS переведення здійснюється відповідно до таблиці 3.

- Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік
- Засоби діагностики успішності навчання: тематичне опитування, письмові роботи, самостійні відповіді на запитання, тести, реферати, повідомлення.